

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20.051.211
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
доктору політичних наук, професору,
професору кафедри міжнародних
відносин
Нагорняку М.М.

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента,
доцента кафедри публічного управління та адміністрування
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
Гой Наталії Василівни
на дисертаційну роботу Тимощука Ярослава Васильовича
на тему: «Механізми реалізації державної політики розвитку
залізничних вантажних перевезень в Україні»,
подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертаційного дослідження.

Актуальність досліджуваної проблематики значно посилилася в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України. Сучасні виклики пов'язані з необхідністю забезпечення реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні. Сфера залізничних вантажних перевезень традиційно відіграє визначальну роль у економічному розвитку України, забезпечує ефективність транспортної інфраструктури та безпосередньо впливає на конкурентоспроможність національної економіки, функціонування зовнішньоекономічних зв'язків, інтеграцію держави у міжнародні логістичні системи. Ефективність реалізації управлінських рішень визначає темпи післявоєнного відновлення, раціональність використання наявних ресурсів, відновлення виробничого потенціалу та активізацію експортно-імпортних операцій.

Дисертаційна робота Тимощука Я. В. розкриває важливі аспекти удосконалення механізмів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні. Дослідження виконано в контексті сучасних викликів національній безпеці України, пов'язаних із тривалою збройною агресією російської федерації та змінами характеру сучасних воєнних конфліктів, є своєчасним, актуальним та має вагоме значення для розвитку науки публічного управління та адміністрування.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана відповідно до напрямів наукових досліджень Карпатського національного університету імені Василя Стефаника та пов'язана з дослідженнями процесів реалізації державної політики в сфері залізничних вантажних перевезень в Україні.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації спрямовані на вирішення актуальних завдань щодо забезпечення стійкості державної політики у сфері залізничних вантажних перевезень в умовах воєнних і повоєнних викликів, створення умов для модернізації залізничної інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності України як важливого учасника європейських і міжнародних транспортно-логістичних процесів.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Дисертаційне дослідження характеризується належним рівнем теоретичної та методичної підготовки, логічністю побудови, цілісністю й послідовністю викладу матеріалу, комплексним підходом до вирішення поставлених наукових завдань. Зміст роботи є цілісним та повністю відповідає визначеній меті дослідження, яка реалізується шляхом послідовного розв'язання взаємопов'язаних завдань. Отримані наукові результати узгоджуються з положеннями наукової новизни, практичними рекомендаціями та сформульованими висновками.

Для досягнення поставленої мети автором використано комплекс загальнонаукових й спеціальних методів дослідження, що забезпечило всебічне вивчення теоретичних, організаційних та прикладних аспектів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень. Інформаційну основу дослідження становлять нормативно-правові акти України та Європейського Союзу, міжнародні транспортні угоди, статистичні матеріали, офіційні дані органів державної влади, аналітичні звіти міжнародних організацій, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, а також результати власних досліджень автора.

Обґрунтованість висновків підтверджується системністю проведеного аналізу, належною аргументацією запропонованих положень та практичним спрямуванням отриманих результатів. Основні результати дослідження пройшли апробацію на науково-практичних конференціях різного рівня та знайшли відображення у наукових публікаціях автора.

У першому розділі дисертації сформовано теоретико-методологічні засади реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень. Автором досліджено еволюцію наукових підходів щодо визначення сутності державної політики у сфері залізничного транспорту, уточнено понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження. Значну увагу приділено обґрунтуванню методологічних підходів щодо формування системи механізмів реалізації державної політики, визначено складові, принципи функціонування та взаємозв'язки між організаційними, економічними, правовими й управлінськими інструментами.

У другому розділі здійснено комплексний аналіз організаційно-економічних аспектів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні. Проаналізовано чинне нормативно-правове забезпечення функціонування галузі, визначено особливості застосування механізмів державного регулювання у сучасних умовах. Особливу увагу приділено дослідженню організаційних механізмів забезпечення інформаційної безпеки у сфері залізничних вантажних перевезень, проаналізовано автором вплив соціально-економічних чинників на розвиток галузі, її конкурентоспроможність та інтеграцію до європейського транспортного простору.

У третьому розділі розроблено науково обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення механізмів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні. Особливої уваги заслуговує узагальнення світового досвіду державного регулювання розвитку залізничного транспорту та визначення можливостей щодо його адаптації в сучасних реаліях. Практичне значення також мають запропоновані автором напрями вдосконалення механізмів реалізації державної політики на регіональному рівні, розроблена стратегія розвитку залізничних вантажних перевезень в умовах повоєнного відновлення України, що враховує сучасні виклики, потреби модернізації транспортної інфраструктури, цифровізації управлінських процесів, підвищення рівня логістичної ефективності та забезпечення сталого розвитку транспортної системи держави.

Достовірність та наукова новизна отриманих результатів дисертаційного дослідження

Основні наукові результати дослідження, отримані автором особисто, характеризуються науковою новизною, найважливішими з яких є:

- *уперше* концептуально обґрунтовано стратегію реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень, яка ґрунтується на інтеграції стратегічного планування, нормативно-правового забезпечення, інституційної координації, фінансово-інвестиційних інструментів, цифрового управління, тарифного регулювання, безпекових заходів та механізмів зворотного зв'язку, що забезпечує цілісний підхід до розвитку галузі в умовах воєнного та повоєнного періодів;

- *удосконалено* структуру інституційного механізму реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень шляхом обґрунтування доцільності створення регіонального інфраструктурного оператора як спеціалізованої координаційної ланки взаємодії державних, регіональних, корпоративних і приватних суб'єктів у процесах модернізації інфраструктури та реалізації інвестиційних проєктів;

- *дістали подальшого розвитку* теоретичні положення щодо сутності поняття «механізми реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень», яке визначено як систему взаємопов'язаних нормативно-правових, інституційних, організаційно-адміністративних, економічно-фінансових, інформаційно-комунікативних і контрольних засобів

управлінського впливу, спрямованих на досягнення стратегічних цілей державної політики;

– *дістала подальшого розвитку* систематизація механізмів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень за їх функціональним призначенням, що дозволило комплексно визначити взаємозв'язок нормативно-правових, інституційних, організаційно-адміністративних, економічно-фінансових, інформаційно-комунікативних і контрольних складових державного управління.

Положення наукової новизни сформульовані належним чином, характеризуються високим ступенем обґрунтованості та свідчать про значний рівень наукового пізнання автора.

Повнота висвітлення результатів дослідження у наукових публікаціях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження належним чином відображені у наукових працях автора. За тематикою дисертації Тимощука Я. В. опубліковано наукові статті та матеріали конференцій, у яких висвітлено теоретичні, методичні та прикладні аспекти удосконалення механізмів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні.

Тематика публікацій безпосередньо пов'язана зі змістом дисертаційної роботи та охоплює ключові напрями дослідження, зокрема питання державної політики в сфері залізничних вантажних перевезень в Україні, удосконалення підходів до систематизації механізмів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень за їх функціональним призначенням, а також узагальнення світового досвіду реалізації політики розвитку залізничних вантажних перевезень.

Наукові праці автора відображають основні результати дослідження, положення наукової новизни та практичні рекомендації, представлені у дисертації. Отримані результати пройшли апробацію під час участі автора у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних заходах, що підтверджує їх актуальність, наукову обґрунтованість і відповідність вимогам до дисертаційних досліджень на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Оцінка змісту та оформлення дисертаційної роботи

Дисертаційна робота оформлена відповідно до встановлених вимог щодо підготовки дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Структура дослідження є логічною та послідовною, забезпечує повне розкриття обраної тематики та включає всі необхідні структурні елементи: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел.

Композиція роботи побудована таким чином, що кожний наступний розділ логічно продовжує попередній та сприяє досягненню поставленої мети дослідження. Матеріал викладено в науковому стилі, із дотриманням принципів системності, послідовності та аргументованості. Наведені теоретичні положення, результати аналізу та авторські пропозиції взаємопов'язані між собою та формують цілісне бачення проблематики

реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні.

Дисертація характеризується належним рівнем інформаційного забезпечення, містить достатню кількість аналітичних матеріалів, таблиць, рисунків та інших ілюстративних елементів, що сприяють кращому сприйняттю результатів дослідження. Опрацьована джерельна база є репрезентативною та підтверджує ґрунтовність проведеного наукового пошуку.

Практичне значення одержаних результатів дослідження

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження визначається їх орієнтацією на вирішення актуальних проблем реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень та можливістю використання під час удосконалення механізмів державного управління транспортною галуззю. Запропоновані автором наукові положення спрямовані на підвищення ефективності функціонування системи залізничних вантажних перевезень, розвиток транспортної інфраструктури, забезпечення її стійкості в умовах сучасних викликів.

Важливим підтвердженням прикладної спрямованості дисертаційної роботи є впровадження її результатів у діяльність Служби роботи станцій регіонального відділу організації роботи станцій Івано-Франківського регіону, Верховної Ради України та використання окремих положень дослідження в освітньому процесі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Це свідчить про практичну затребуваність отриманих результатів, їх наукову обґрунтованість і можливість ефективного застосування у діяльності органів публічної влади, підприємств транспортної галузі та закладів вищої освіти.

Дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи

Поряд із позитивною оцінкою дисертаційної роботи вважаю за доцільне висловити окремі зауваження та побажання, що мають дискусійний характер:

1. У підпункті 1.2, де досліджуються роль і місце державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні, а також у підпункті 1.3, присвяченому методологічним підходам до побудови системи механізмів її реалізації, автором достатньо ґрунтовно обґрунтовано сутність державного впливу на розвиток галузі. Разом із тим роботу можна було б доповнити більш поглибленим аналізом співвідношення державної транспортної політики, галузевого управління та ринкових механізмів саморегуляції у сфері залізничних вантажних перевезень.

2. У підрозділі 3.2, де автором запропоновано напрями удосконалення механізмів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень на регіональному рівні та обґрунтовано запровадження регіонального інфраструктурного оператора, доцільно було б ширше проаналізувати інструменти державно-приватного партнерства як одного з ключових механізмів модернізації залізничної інфраструктури. Зокрема, заслуговують на увагу питання розподілу ризиків між державою та приватними інвесторами, особливості фінансування інфраструктурних

проектів та можливості застосування успішних моделей концесій і партнерства, які використовуються в європейській практиці.

3. У підрозділах 2.2 та 3.3, присвячених цифровізації управління інформаційної безпеці та стратегії реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень, автор обґрунтовує необхідність цифрової трансформації галузі. Водночас окремі положення щодо цифровізації та інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики доцільно було б конкретизувати шляхом формування системи практичних індикаторів результативності, які дозволили б оцінювати ефективність впровадження цифрових рішень, рівень інформаційної безпеки, якість управлінських процесів та досягнення стратегічних цілей державної політики.

4. У підрозділі 3.1, де узагальнюється світовий досвід реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень, автором проаналізовано сучасні тенденції розвитку галузі та окремі зарубіжні практики. Водночас порівняльний аспект дослідження доцільно було б посилити більш детальним аналізом інституційних моделей управління вантажними залізничними перевезеннями у країнах Європейського Союзу, зокрема щодо розмежування функцій державного регулювання, управління інфраструктурою та діяльності операторів перевезень, що надало б можливість глибше обґрунтувати перспективи імплементації відповідних механізмів в Україні.

Наведені зауваження мають рекомендаційний характер, не знижують загального високого рівня дисертаційного дослідження, не впливають на його наукову новизну, теоретичне та практичне значення, а лише окреслюють окремі напрями, які могли б бути предметом подальших наукових досліджень автора.

Загальний висновок щодо дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Тимошука Ярослава Васильовича на тему «Механізми реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання, що має важливе значення для подальшого розвитку теорії й практики публічного управління, удосконалення механізмів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні.

Результати проведеного дослідження характеризуються належним рівнем наукової обґрунтованості, містять елементи наукової новизни та мають практичну цінність для органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також інших суб'єктів, залучених до процесів забезпечення розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні. Запропоновані автором теоретичні положення, науково-методичні підходи та практичні рекомендації спрямовані на вдосконалення механізмів реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні з урахуванням євроінтеграційних процесів та потреб повоєнного відновлення економіки, оптимізацію управлінських процесів транспортної галузі задля підвищення її

ефективності та конкурентоспроможності, забезпечення сталого економічного розвитку України.

Дисертація відзначається логічністю структури, послідовністю викладення матеріалу, належним рівнем теоретичного узагальнення та глибиною проведеного аналізу. Наукові результати є достатньо аргументованими, достовірними та ґрунтуються на використанні сучасних методів дослідження, широкої джерельної бази, нормативно-правових документів, статистичних матеріалів і результатів власних наукових напрацювань автора. Зміст роботи свідчить про високий рівень підготовки здобувача та його здатність самостійно здійснювати наукові дослідження. У процесі підготовки дисертації автором дотримано принципів академічної доброчесності.

Враховуючи актуальність теми дослідження, належний рівень наукової новизни, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, обґрунтованість висновків і рекомендацій, вважаємо, що дисертаційна робота Тимощука Ярослава Васильовича на тему: «Механізми реалізації державної політики розвитку залізничних вантажних перевезень в Україні» відповідає вимогам, встановленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, зокрема вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

На підставі викладеного вважаю, що Тимощук Ярослав Васильович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за галуззю знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри публічного управління
та адміністрування
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Наталія ГОЙ